

NIEUWSTRAAT 113 a
Rijksmonument

Kadasternummer:

Sectie L 1248 en L 2512 en 2511 (voorheen Sectie K 1061)

Typering: voormalige maalderij (behoorde bij woonhuis nr.113).

Bouwgeschiedenis

Maalderij “t Stoom”. (1)

2 juni 1892 brandde de windmolen (Heimolen) die hier 435 jaar had gestaan tot de grond toe af. Ze werd niet meer opgebouwd, maar vervangen door een stoommolen.

1892. De maalderij wordt gebouwd in opdracht van Josephus Leronardus Theewes (1820-1913). De datum 1888 op de frontgevel is dus niet juist. Deze datum verwijst naar de plaatsing van een stoommachine bij de oude Heimolen als hulpmotor bij windstille dagen. Volgens de overlevering werden stenen van de oude molen gebruikt bij de bouw van de maalderij.

1907. In “t Stoom” wordt de stoommachine vervangen door een zuiggasmotor.

ca. 1910. In opdracht van Josephus Leonardus Theewes wordt de Stoommaalderij aan de achterzijde uitgebreid met een z.g. Walshok (heden werkplaats). Het hok werd

groep van elf looiers die gezamenlijk één wals in gebruik hadden. Theewes gaf hen de mogelijkheid tot de bouw ervan in ruil voor de mogelijkheid hun schors te malen.

In het object wordt tevens, naast de twee aanwezige stenen molens, een hamermolen geplaatst.

1921. De stoommaalderij wordt verkocht aan Felix Schrauwen (1887-1976).

1946. De 17 meter hoge schoorsteen bij de maalderij wordt gesloopt.

1955. Alle molenstenen worden uit het object verwijderd, zodat alleen de hamermolen overbleef. 1955-1976. Op “t Stoom” wordt graan gemalen. 1976 sluit de maalderij definitief haar deuren.

Noten:

1. J. de Vet, Het stoomgemaal aan de Grindweg. Gilze-Rijen 1985.

Karakterisering:

Maalderij “t Stoom”:

Het object staat geheel vrij.

De maalderij telt twee bouwlagen

met een zolderverdieping onder een zadeldak afgedekt met donkergrijze Hollandse pannen. De aanbouwen links (zadeldak) en rechts (lessenaarsdak) gaan beide over een bouwlaag en zijn afgedekt met donkergrijze kruispannen. Aan de achterzijde aanbouw met lessenaarsdak vast aan hoofdbouw en links een eenlaagse aanbouw onderzadeldak bedekt met kruispannen

Gevels: Het object is

opgetrokken van rode machinale baksteen, heden geheel witgesausd met geteerde plint.

Metselwerk: Kruisverband wit geschilderd.

gebouwd door de “Kleine Looiers Compagnie” een

Plattegrond: Rechthoekig.
Stijl: ----

1998

Beschrijving exterieur:

Maalderij “t Stoom”. Voorgevel (oostgevel) hoofdgebouw symmetrisch.

Op begane grond centraal in gevel grote rondboogpoort met dubbele openslaande geplampte houtendeuren. Op eerste verdieping een rondboogpoort met dubbele geklampte deuren (planken) en op de tweede verdieping/zolder een geklampte rechte zolderpoort met een hijsinstallatie onder afdak in topgevel. Topgevel bekleed met verticale houtendelen

Aanbouw aan linkerkzijde met zadeldak, grote dubbel geklampte deuren recht afgewerkt. Topgevel bekleed met verticale houtendelen. Rechts van hoofdbouw aanbouw met lessenaarsdak en dubbelen houtendeuren terugliggende aanbouw met zadeldak en bindegevel.

Linkergevel (zuidgevel) in aanbouw rechte deurpoort en in hoofdbouw drie kleine ijzeren staande boogvensters met vier panelenglas. Zijgevel rechts (noordgevel) in hoofdbouw drie kleine staande ijzeren boogvensters met vier panelenglas. Bindegevel in muur met lessenaarsdak en in vooruitspringende gevel met zadeldak rechts een getoogde deurpoort, middenin uitgemetselde schoorsteen en links getoogstaand venster.

Achtergevel (westgevel) links in eenlaags aanbouw met zadeldak een driedelig venster met boven- en onderlicht en een houten geklampte deur. Hier rechts langs in aanbouw aan hoofdgebouw een staand getoogd venster en in hoofdbouw op verdieping twee staande reeksen rondboogvenstertjes met ijzeren ramen met vierpanelen glas.

Op zolderverdieping in topgevel idem vensterje. In de achtergevel rechts in aanbouw op begane grond een getoogd staand venster, idem in topgevel.

Dak hoofdgebouw overstekend en afgewerkt met windveer

De oude Maalderij ligt op het terrein achter de Nieuwstraat 113, rechts van de woning.

Beschrijving interieur:

In de maalderij zijn de oorspronkelijke vloeren en het oorspronkelijke gebint nog geheel intact aanwezig.

Motivering tot plaatsing:

Het object is een goed voorbeeld de industriële ontwikkeling van deze periode.

De maalderij is gebouwd geheel in de stijl en overeenkomstig de bouwtrant van leerlooierijen in het gebied.

Het object is vanwege zijn architectuurkwaliteit van groot belang voor de architectuurgeschiedenis van Gilze(-Rijen).

Het object is van belang voor het oeuvre van de architect Piet Aarts.

